

**Asmenų identifikavimo
klausimai ES apsikeitimo
duomenimis apie teistumą
processe**

With financial support from the
Criminal Justice Programme of
the European Union

Įžanga

Apsikeitimas duomenimis apie teistumą Europos Sąjungos šalyse narėse daugiausia priklauso nuo tų šalių gebėjimo identifikuoti žmones pagal alfanumerinę informaciją. Kad tai gali būti gana didelė problema rodo daugybė atmestų užklausimų ir pranešimų, kuriuos ES šalys siunčia viena kitoms.

Nors ES šalyse buvo įdėta nemažai darbo šioje srityje, įskaitant ir susipažinimą su skirtingais ES valstybių narių reikalavimais, tačiau vis dar galima tobulėti. Apsikeitimą duomenimis apie teistumą ES šalyse palengvintų pirštų antspaudai, kurie leistų identifikuoti asmenis. Teisėssaugoje piršto antspaudai yra vadinami „auksiniu standartu“, kurio identifikuojant asmenis negalima suklastoti. Piršto antspaudų naudojimas kriminalinių įrašų apsikeitimo procese kelia savus iššūkius, tačiau palaiapsniui vis daugiau ES narių to imasi.

Trumpa apžvalga

Nuo 2005 m. ES šalys narių centrinės institucijos reguliariai keičiasi duomenimis pagal Tarybos 2005/876/JHA sprendimą. Prieš šį sprendimą duomenų apsikeitimas buvo vykdomas pagal 1959 m. Europos konvenciją dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose. Joje buvo apibrėžti du pagrindiniai principai dėl „pranešimų“ ir „užklausimų“. Pagal konvenciją šalis narė privalo nusiųsti pranešimą apie kaltinamąjį nuosprendį asmens centrinėms gimtosios šalies institucijoms. Konvencijoje taip pat numatyti standartiniai užklausimų ir atsakymų šablonai. Be to, ji numato, kad ES šalys narės turi atsakyti į užklausimą dėl kriminalinių įrašų per 10 dienų.

2008 m. buvo priimtas Tarybos pamatinis sprendimas (2008/675/JHA), kuris leidžia ES šaliai narei nagrinėjant baudžiamąją bylą savo šalyje pasitelkti informaciją apie ankstesnius nusikaltimus, kurią atsiuntė kitos šalys narės. Vienas tyrimas atskleidė, kad šią praktiką kol kas įgyvendina 17 ES šalių narių.

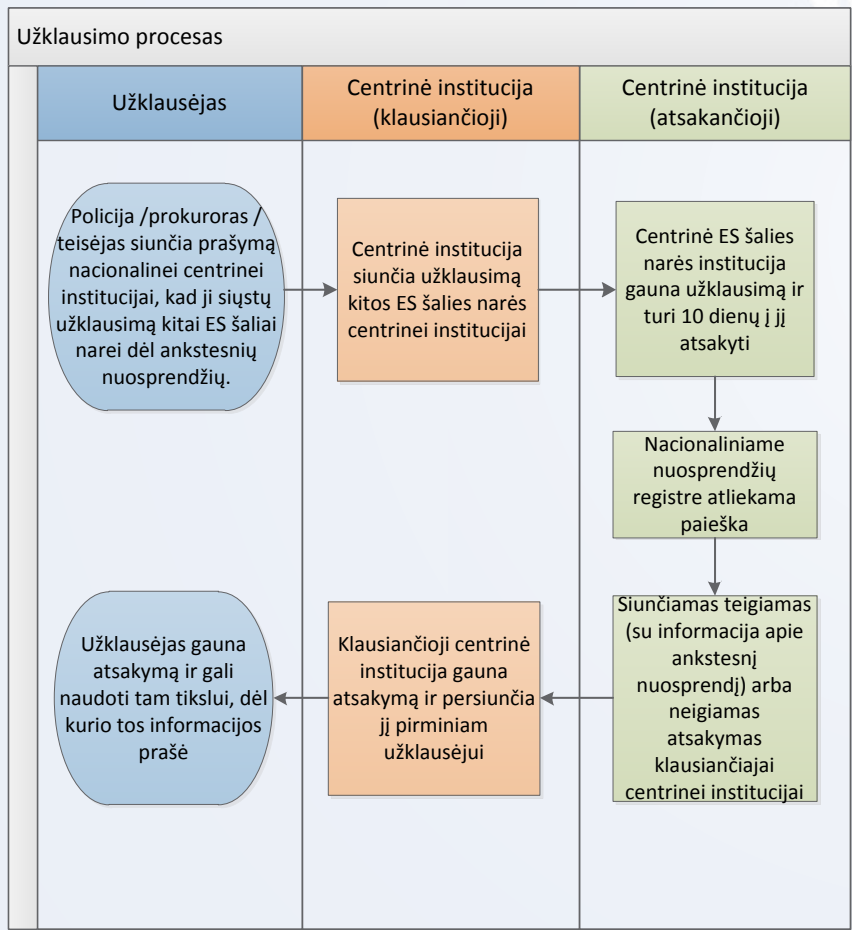
2009 m. buvo priimtas kitas pamatinis Tarybos sprendimas (2009/315/JHA), kuris papildė duomenų apie baudžiamuosius nuosprendžius apsikeitimą ES. Jis numatė nuostatą pereiti nuo popierinio prie elektroninio apsikeitimo informacija. Kadangi tai kelia nemažai įvairių iššūkių identifikuojant asmenis, sprendimas numatė galimybę keičiantis duomenimis juos papildyti piršto antspaudais. Nuo 2012 m. startavo Europos nuosprendžių registry informacinė bazė (ECRIS), kurios dėka galima saugiai keisti duomenimis elektroniniu būdu.

Šie informacijos apsikeitimo informacija instrumentai labai padeda ES valstybėms narėms kovoti su tarpvalstybiniais nusikaltėliais. Labai svarbu, kad teisminės institucijos žinotų procesą ir tenkančią riziką, kai į bylą įtraukiama informacija apie ankstesnius nuosprendžius, kuri nebuvo patvirtinta piršto antspaudais.

Koks yra duomenų apie baudžiamuosius nuosprendžius apsikeitimo procesas?

Visose ES šalyse apsikeitimas duomenimis apie teistumą vyksta per centrinės institucijas. Paprastai daugelyje ES valstybių centrinės institucijos priklauso Teisingumo arba Vidaus reikalų ministerijoms. Duomenimis apie teistumą keičiamasi pranešimų arba užklausimų pagalba. Užklausimai gali būti siunčiami dėl daugelio dalykų, tačiau dažniausiai jie pasitelkiami teismo procese. Žemiau pateiktoje lentelėje galima matyti, kaip vyksta užklausimų procesas:

Su kokiais asmenų identifikavimo iššūkiais susiduriama keičiantis duomenimis apie teistumą?

Tapatybės patvirtinimas yra svarbus ES šalims narėms keičiantis informacija apie teistumą. 2011 m. atliktame tyrime 75% ES šalių įvardino sunkumus, su kuriais susiduria patvirtinant nuteistų asmenų tapatybę. Tyrimas atskleidė, kad šalyse narėse trūksta tapatybės identifikavimo reikalavimų suderinamumo. 18 ES valstybių narių buvo suskaičiuota 19 skirtingų kategorijų, į kurias reikia atsižvelgti identifikuojant asmenį. Šios kategorijos apėmė nuo tam tikrų tapatybės numerių iki tėvavardžio ir gimimo vietos. Taip pat buvo aišku, kad nusikaltėliai ES naudoja suklastotą informaciją apie save tam, kad paslėptų tikrąją tapatybę. Jie patekdavo neteisingą vardą, pavardę, suklastotus arba padirbtus dokumentus, kad jų tikroji tapatybė nebūtų atskleista. Be to, buvo daug atvejų, kai nusikaltėliai sąmoningai pasinaudodavo kitų piliečių tapatybe, todėl į užklausimus būdavo atsakoma, tačiau gauti duomenys nebūdavo tikslūs.

Dėl nepakankamos arba neteisingos informacijos užklausimai būna netikslūs ir gali neigiamai įtakoti pradėtą naują baudžiamąjį procesą.

2013 m. per ECRIS sistemą tarp ES šalių narių buvo išsiųsta daugiau nei 385 000 žinučių (į šį skaičių įeina tiek pranešimai, tiek užklausimai). Iš jų 20 000 buvo nesėkmingi ir nedavė naudos dėl identifikavimo problemų, susijusių su alfanumeriniais duomenimis. Tai sudaro daugiau kaip 5% visų siųstų užklausimų ir pranešimų.

Kaip galima išspręsti asmens identifikavimo iššūkius?

Yra nemažai būdų, kaip galima išspręsti tapatybės nustatymo problemas. Dažniausiai yra naudojami du būdai:

Pagerinti duomenų surinkimą

Pripažįstama, kad reikia tobulinti duomenų surinkimo kokybę arešto metu arba iki tol, kol teismas paskiria bausmę, nes tai gali padėti išvengti asmens identifikavimo problemų keičiantis duomenimis apie teistumą. Jei bus surenkami tikslūs duomenys, tai padės šalims narėms identifikuoti asmenis. ACRO iš Jungtinės Karalystės koordinuoja Europos Komisijos remiamą projektą „ES nusikaltėlių duomenų rinkimo kokybės gerinimas“ (IDQEUC). Projektas siekia pagerinti duomenų apie užsienio valstybių nusikaltėlius surinkimą ir sukurti duomenų rinkimo įrankį, kurį būtų galima naudoti visoje ES. Daugiau informacijos apie projektą galima gauti el. paštu eu.data.app@acro.pnn.police.uk

Pirštų antspaudai

CFD 2009/315/JHA numato galimybę apsieičiant duomenimis apie ankstesnius nusikaltimus pasitelkti pirštų antspaudus. ACRO studijavo 2009-2012 m. duomenis apie piršto antspaudų naudą ir nustatė, kad 13% pranešimų, siųstų ES šalims narėms su piršto antspaudais, sutapo su kitų asmenų tapatybe. Jų tapatybė nebūtų teisingai nustatyta, jei pirštų antspaudai nebūtų buvę siūsti. Tai gali reikšti, kad 13% užklausimų dėl ankstesnių nusikaltimų būtų patvirtinti ir nustatyti anksčiau įvykdyti nusikaltimai, jei ši identifikavimo spraga būtų buvusi panaikinta.

Kaip asmens indentifikavimo problemos įtakoja galėjimą pasinaudoti kitose šalyse priimtais nuosprendžiais?

Teisėjai ir prokurorai turi žinoti, kaip baudžiamosiose bylose gali pasinaudoti kitose šalyse priimtais apkaltinamaisiais nuosprendžiais, ir kad dėl jų gali pateikti užklausą. Gauta informacija gali turėti įtakos bausmei, kurią paskiria teisėjas, arba, jei nacionalinė teisė leidžia, šiais duomenimis gali pasinaudoti kaltintojai. Tai taip pat padeda įsitikinti, kad nusikaltimą padarė būtent tas asmuo.

Atvejo analizė / Pavyzdys

- Rumunijos pilietis suimamas Jungtinėje Karalystėje dėl rimtų seksualinių nusikaltimų prieš 2 pažeidžiamus suaugusiuosius
- JK policija per savo centrinę instituciją siunčia užklausimą į Rumuniją dėl ankstesnių asmens padarytų nusikaltimų, už kuriuos jis buvo teis-tas
- Iš Rumunijos gaunama duomenų apie apkaltinamąjį nuosprendį dėl išžaginimo
- Kaltinamasis užginčija nusikaltimą Rumunijoje, tačiau bendradarbiaujant JK ir Rumunijai buvo gauti pirštų antspaudai, kurie įrodė, kad jis padarė nusikaltimą
- Ankstesnis nuosprendis buvo pasitelktas teismo procese ir jis buvo nuteistas
- Teisėjas sakė, kad jei ankstesnis nusikaltimas nebūtų buvęs įrodytas pasitelkus pirštų antspaudus, tikėtina, kad kaltinamasis būtų buvęs išteisintas

Daugiau informacijos apie dalykus, minimus šioje skrajutėje, arba kaip reikia pateikti užklausimą dėl ankstesnių asmens įvykdytų nusikaltimų, susisiekite su centrine institucija savo šalyje.

ACRO
PO Box 481
Fareham
PO14 9FS
United Kingdom

+44 (0) 1489 569800
enquiries@acro.pnn.police.uk

Skrajutę 2014 m. spalį išleido ECRIS Pirštų antspaudų keitimosi tinklo (EFEN) projektas.

Leidinyi išleistas su Europos Sąjungos Baudžiamojo teisingumo programos finansine pagalba. Už leidinio turinį atsako ACPO Kriminalinių įrašų biuras (ACRO) ir neatspindi Europos Komisijos požiūrio.